

نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی در رابطه ابعاد معنای تحصیل و استرس زندگی دانشجویان پرستاری

مجید یوسفی افراشته*، مسعود حجازی، نازنین داودی

چکیده

مقدمه: با توجه به اهمیت و ضرورت استرس زندگی دانشجویی در رشته پرستاری به عنوان یکی از پرتنش‌ترین رشته‌های تحصیلی این پژوهش با هدف تعیین رابطه ابعاد معنای تحصیل و استرس زندگی دانشجویی با میانجی‌گری تاب‌آوری تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری انجام شد.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی همبستگی، جامعه پژوهش شامل دانشجویان دانشکده پرستاری ابهر بود که از این جامعه نمونه‌ای به حجم ۲۱۲ نفر به صورت در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش عبارت بود از پرسشنامه استرس دوران دانشجویی گادزلا (Gadzella)، پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی ساموئلز (Samuels) و پرسشنامه معنای تحصیل هندرسون-کینگ و اسمیت (Henderson-King, Smith) پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون با تحلیل مسیر بررسی و تحلیل شد.

نتایج: ضریب همبستگی استرس دوران دانشجویی با معنای تحصیل آینده ۰/۲۸، یادگیری ۰/۲۵، خود ۰/۳۰، گام بعدی ۰/۳۰ و فشار روانی ۰/۲۰ رابطه معناداری دارد و تاب‌آوری تحصیلی با ابعاد حرفه ۰/۲۰، یادگیری ۰/۲۳، خود ۰/۲۴، گام بعدی ۰/۲۴- و فشار روانی ۰/۱۶- با تاب‌آوری تحصیلی رابطه معناداری دارد و بین تاب‌آوری تحصیلی و استرس زندگی دانشجویی ضریب همبستگی ۰/۳۳- حاصل شده است که در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است.

نتیجه‌گیری: باتوجه به نتایج این پژوهش توصیه می‌شود تاب‌آوری دانشجویان را در معنایی که دانشجویان برای تحصیل قائل هستند و استرس زندگی دانشجویی مورد توجه و مد نظر قرار داد.

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری تحصیلی، معنای تحصیل، استرس، دوران دانشجویی، دانشجویان پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهمن ۱۳۹۹؛ ۲۰ (۴۷): ۳۹۷ تا ۴۰۵

مقدمه

به دانش به طور هم‌زمان ادراک فرد مبنی بر نداشتن زمان کافی برای دستیابی به آن دانش اطلاق می‌گردد (و ۵). یکی از اثرات استرس طولانی ایجاد اختلال در عملکرد مؤثر قدرت تفکر و یادگیری است (۶). دانشجویان می‌توانند با

یکی از موضوعات مهم آموزش پزشکی استرس دوران دانشجویی است (اتا ۳). هر محرکی که در انسان ایجاد تنش کند، استرس‌زا است و استرس تحصیلی به احساس فزاینده

* نویسنده مسؤؤل: دکتر مجید یوسفی افراشته (استادیار)، گروه روانشناسی،

دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

yousefi@znu.ac.ir

دکتر مسعود حجازی (استادیار)، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد

اسلامی واحد زنجان، زنجان، ایران. (masod1357@yahoo.com)؛ نازنین

داودی، دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد

اسلامی واحد زنجان، زنجان، ایران. (nazanindavoudi72@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۱/۳۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۹/۴/۱۴، تاریخ پذیرش: ۹۹/۶/۲۶

توانایی مقابله با استرس، تأثیرات آن را کم‌تر کنند (۷). در بین رشته‌ها و مشاغل مختلف، پرستاری حرفه‌ای استرس‌زا است. نتایج مطالعات مختلف نشان داده است میزان استرس دانشجویان پرستاری بیش از دانشجویان سایر رشته‌های درمانی است (۸). این باعث احساس بی‌کفایتی، شک به خود، کاهش اعتماد به نفس، زودرنجی، افسردگی، ناراحتی جسمی و اختلالات خواب در پرستاران می‌شود (۹). پرستاران به دلیل ارتباط با پرسنل درمانی، ترس از اشتباه و آسیب رساندن به بیمار (۱۰)، مشاهده مرگ و رنج کشیدن بیماران، استرس زیادی را متحمل میشوند که این وضعیت در صورت کمبود مربیان تشدید می‌یابد. اغلب دانشجویان از دوره آموزش بالینی پرستاری به عنوان تنش‌زاترین دوره یاد می‌کنند (۱۲ و ۱۱). از متغیرهایی که توسط آن می‌توان از شدت اثرات استرس‌های تحصیلی کاست، تاب‌آوری است (۱۳). تاب‌آوری تحصیلی یکی از ابعاد تاب‌آوری در محیط آموزشی است. دانشجویانی که دارای تاب‌آوری هستند به رغم مشکلات و دشواری‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی احتمال موفقیت بالاتر و سلامت جسمی، روانی و رضایت بیشتری دارند (۱۴ و ۱۵).

یکی از مواردی که در آموزش پزشکی مورد توجه قرار گرفته این است که تحصیل برای دانشجویان چه معنایی دارد (۱۶). منظور از معنا به دلالت درونی تحصیل مربوط است. برای بعضی از دانشجویان تحصیل ممکن است به عنوان یک منبع فشار یا به عنوان راهی برای رسیدن به یک حرفه باشد (۱۷). معنای تحصیل دارای چند مؤلفه است که عبارتند از: حرفه، استقلال، آینده، یادگیری، ارتباط، دنیای پیرامون، رشد خویشتن، گام بعدی و فشار رهایی (۱۸ و ۱۹). با گذشت زمان ممکن است معنای تحصیل و اولویت‌های تحصیل تغییر کند طوری که نسل‌های قدیمی‌تر تحصیل را فعالیتی ارزشمند در نظر می‌گیرند، میانسالان آن را فرصت و وسیله‌ای برای دستیابی به اهداف توصیف می‌کنند و جوان‌ترها تحصیل را امتیازی برای استخدام شدن و

بهره‌مندی از فرصت‌های شغلی می‌دانند (۲۰). تحقیق پژوهش کافمن (Kaufman) و همکاران (۲۱) نشان می‌دهد که گرچه ۷۰٪ از دانشجویان به لحاظ تحصیلی تاب‌آور هستند، اما فقط ۲۱٪ از آنها از مهارت‌های اجتماعی بالایی بهره‌مند هستند و همچنین نتایج پژوهش گیزیر و آیدین (Gizir and Aydin) (۲۲) نشان دادند که انتظارات بالایی خانواده، روابط مدرسه، انتظارات مدرسه و روابط همسالان عامل‌های بیرونی برجسته‌ای هستند که تاب‌آوری تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند. پژوهش یعقوبی و بختیاری نشان داد که با افزایش تاب‌آوری اهمال‌کاری تحصیلی کاهش و آموزش تاب‌آوری در کاهش افسردگی تحصیلی، بی‌علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی و افت تحصیلی مؤثر است (۲۳). در مطالعه شهبازی مقدم، نصحی، ولایی و اعتلال منفرد (۲۴) نیز که در بین دانشجویان سال آخر دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی انجام شده بود، ۶۳٪ از دانشجویان طیفی از استرس کم تا شدید را گزارش کرده بودند و در مطالعه اسفندیاری (۲۵) میزان استرس تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سطح بالایی گزارش شده بود. کدخدایی و کرمی (۲۶) در پژوهش خود نشان دادند که خوش‌بینی و معنای تحصیل با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت معنادار دارد. بر اساس جستجوی پژوهشگر تاکنون پژوهشی که به طور هم‌زمان متغیرهای تاب‌آوری و معنای تحصیل و استرس زندگی دانشجویی را در دانشجویان مورد پژوهش قرار دهد صورت نگرفته است، هدف کلی پژوهش حاضر تعیین رابطه ابعاد معنای تحصیل و استرس زندگی دانشجویی با میانجی‌گری تاب‌آوری تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری بود.

روش‌ها

روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشکده پرستاری شهرستان اهر در سال تحصیلی ۱۳۹۷ با حجم تقریبی

۶۴۰ نفر بود. طبق قاعده‌ی نمونه‌گیری کوکران به تعداد ۲۱۲ نفر از دانشجویان مراجعه شد و برای گردآوری داده‌ها از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌های تاب‌آوری تحصیلی استرس زندگی دانشجویی و پرسشنامه معنای تحصیلی بود.

پرسشنامه استرس زندگی دانشجویی را گادزلا (Gadzella) به منظور مطالعه عوامل استرس‌زای زندگی دانشجویان و واکنش آنان نسبت به این عوامل طراحی کرد (۲۷). این پرسشنامه از ۵۱ سؤال در ۹ طبقه تشکیل شده است. سؤال‌ها در مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شد. در هر خرده مقیاس برای به دست آوردن یک نمره کلی، سؤالات با یکدیگر جمع می‌شوند. نمرات بالاتر به ترتیب نشان‌دهنده استرس تحصیلی بیشتر و واکنش‌های بیشتر نسبت به استرس است. روایی هم‌زمان این ابزار از طریق هماهنگی نمره‌های این آزمون به وسیله گادزلا (Gadzella) بر روی پاسخ‌های ۲۹۰ دانش‌آموز گزارش شده است (۲۷). روایی و اعتبار این پرسشنامه در ایران توسط شکری و همکاران برای دانشجویان ایرانی تأیید شد (۲۸). در پژوهش حاضر نیز پایایی این ابزار به روش آلفای کرونباخ ۰/۶۹ به دست آمد. ابزار دیگر جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای تدوین شده توسط ساموئلز بود. نسخه اصلی این پرسشنامه شامل ۴۰ سؤال بود که از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود تا میزان تاب‌آوری تحصیلی خود را بر روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم درجه بندی کنند (۲۹). این ابزار در ایران توسط سلطانی‌نژاد و همکاران در جامعه ایران مورد بررسی قرار گرفت (۳۰) و در نهایت ۲۹ سؤال با ساختار سه عاملی به دست آمد و روایی و اعتبار آن در جامعه ایران تأیید شد. در این پژوهش اعتبار این پرسشنامه ۰/۷۳ به دست آمد.

پرسشنامه معنای تحصیل: این پرسشنامه را هندرسون‌کینگ و اسمیت طراحی کرده‌اند (۳۱). این ابزار

دارای ۸۶ گویه و ده عامل است که هر عامل معنای خاصی از تحصیل را نشان می‌دهد. سؤال‌های این پرسشنامه با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود. نمره این ابزار با جمع کردن نمره گویه‌ها به دست می‌آید (دامنه نمرات بین ۸۶ تا ۴۳۰ قرار دارد). عیسی‌زادگان و همکاران (۳۲) پایایی این پرسشنامه را در جامعه دانشجویان ۰/۷۹ گزارش کردند. اعتبار این ابزار در پژوهش حاضر ۰/۶۴ حاصل شد.

برای اجرای پرسشنامه‌ها پس از اخذ کد اخلاق و مجوز اجرا از دانشگاه به افراد نمونه مراجعه شد. قبل از تکمیل پرسشنامه به پاسخ‌دهندگان درباره داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش توضیح داده شد و رضایت آگاهانه آنها برای شرکت در پژوهش جلب شد.

برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در تحلیل‌های استنباطی از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون با نرم‌افزار IBM, SPSS-26 (somers, NY, USA) برای بررسی ارزیابی رابطه بین متغیرها و تحلیل مسیر برای آزمون فرضیه‌ها با نرم‌افزار LISREL-8.88 استفاده شد. سطح معناداری در همه آزمون‌های استنباطی ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

از ۲۱۲ پرسشنامه ارسال شده توسط پاسخ‌دهندگان ۱۲ پرسشنامه مخدوش و نامناسب، کنار گذاشته شد و در نهایت ۲۰۰ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شدند (درصد پاسخ‌دهی ۹۴/۳). از بین ۲۰۰ نمونه پژوهش ۱۲۰ نفر (۶۰ درصد) دختر و ۸۰ نفر (۴۰ درصد) پسر بودند.

در ادامه نتایج تحلیل‌های توصیفی و استنباطی گزارش شده است. در این پژوهش بر حسب آنچه در اهداف آمده است ۱۰ بعد معنای تحصیل و نمره کل تاب‌آوری و استرس دوران دانشجویی مورد نظر بودند. در جدول ۱ اطلاعات توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و ضریب همبستگی بین متغیرها گزارش شده است. در نمودار ۱،

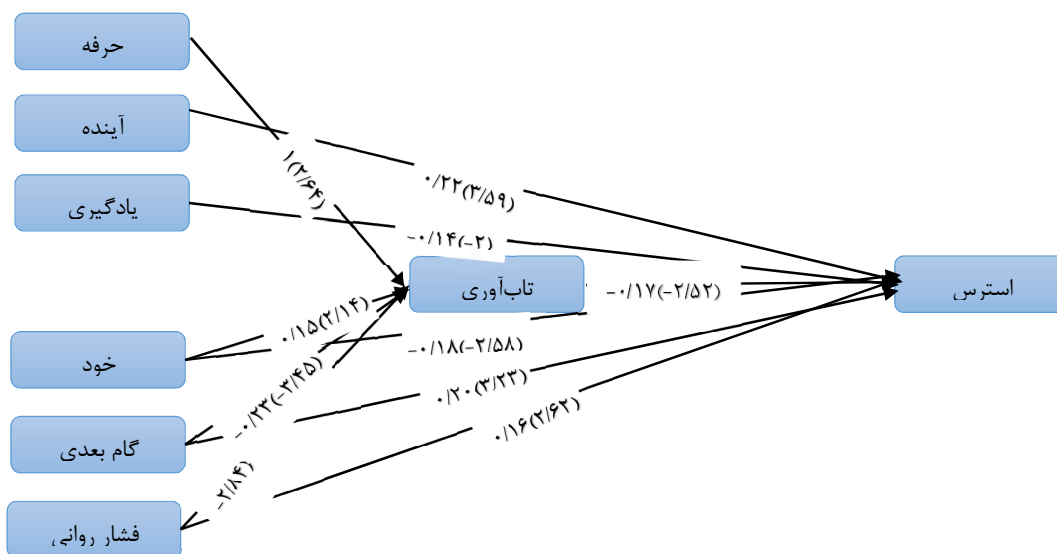
گام بعدی ۰/۳۰ و فشار روانی ۰/۲۰ رابطه معناداری دارد و تاب‌آوری تحصیلی با ابعاد حرفه ۰/۲۰، یادگیری ۰/۲۳، خود ۰/۲۴، گام بعدی ۰/۲۴- و فشار روانی ۰/۱۶- با تاب‌آوری تحصیلی رابطه معناداری دارند و بین تاب‌آوری تحصیلی و استرس زندگی دانشجویی ضریب همبستگی ۰/۳۳- حاصل شده است که در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است.

مدل مسیر رابطه بین متغیرها نمایش داده شده است. میزان تأثیر هر یک از متغیرهای پیش بین مربوط به متغیر وابسته خاص آنها توسط بار عاملی استاندارد و مقادیر t مشخص شده است. مقادیر t بالای ۱/۹۶ در سطح کم‌تر از ۰/۰۵ معنادار هستند. همه روابط مشاهده شده در نمودار معنادار هستند. نتایج ضریب همبستگی استرس دوران دانشجویی با معنای تحصیل آینده ۰/۲۸، یادگیری ۰/۲۵، خود ۰/۳۰-

جدول ۱: ماتریس همبستگی معنای تحصیل، تاب‌آوری و استرس دانشجویی

ردیف	متغیر	میانگین ± انحراف معیار	ضریب همبستگی	
			تاب‌آوری	استرس
۱	حرفه	۳۵/۹۸ ± ۵/۵۸	۰/۲۰**	۰/۱۰
۲	استقلال	۱۴/۴۷ ± ۲/۸۸	۰/۰۵	۰/۰۵
۳	آینده	۸/۶۵ ± ۲/۱۰	-۰/۰۸	۰/۲۸**
۴	یادگیری	۳۱/۱۲ ± ۴/۹۷	۰/۲۳**	-۰/۲۵**
۵	خود	۳۳/۸۸ ± ۵/۳۷	۰/۲۴**	-۰/۳۰**
۶	گام بعدی	۹/۴۱ ± ۲/۰۹	-۰/۲۴**	۰/۳۰**
۷	اجتماعی	۳۸/۷۸ ± ۷/۱۶	-۰/۰۸	-۰/۰۶
۸	دنیای پیرامون	۲۴/۲۳ ± ۴/۴۹	-۰/۰۷	-۰/۰۰۹
۹	فشار روانی	۳۶/۱۰ ± ۵/۱۸	-۰/۱۶*	۰/۲۰**
۱۰	رهایی	۳۲/۷۷ ± ۵/۱۰	-۰/۰۸	-۰/۰۹
۱۱	تاب‌آوری	۸۲/۰۸ ± ۶/۵۸	۱	-۰/۳۳**
۱۲	استرس دانشجویی	۷۲/۸۹ ± ۵/۴۳	-۰/۳۳**	۱

*P < ۰/۰۵ **P < ۰/۰۱

نمودار ۱: مدل مسیر نهایی روابط بین متغیرها

بحث

این پژوهش با هدف تعیین رابطه ابعاد معنای تحصیل و استرس زندگی دانشجویی با میانجی‌گری تاب‌آوری تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری انجام شد. نتایج نشان داد افرادی که در معنای تحصیل خود حرفه و رشد خود را منظور داشته بودند تاب‌آورتر و افرادی که تحصیل را به عنوان گام بعدی و رهایی از فشار روانی در نظر گرفته بودند، تاب‌آوری کم‌تری داشتند. همچنین تاب‌آوری با استرس دوران دانشجویی رابطه منفی داشت.

نتایج تحلیل نشان داد که از ۱۰ بعد معنای تحصیل آینده، یادگیری، خود، گام بعدی و فشار روانی با استرس دوران دانشجویی رابطه معناداری دارند. این یافته با نتایج پژوهش کریپتل و هندرسون-کینگ (Krypel, Henderson-King) (۳۳) و جنوردی شلیکانی و سلیمان پورعمران (۳۴) هم‌سو است. آن‌ها دریافتند که معنای تحصیل با استرس ادراک شده رابطه دارد با این وجود این تحقیقات اندکی در مورد عوامل پیش‌بینی‌کننده معنای تحصیل در نزد دانشجویان انجام گرفته است (۱۸). در تبیین این فرضیه مانینگ و فاسیلیر (Manning, Fusilier) (۳۵) استرس را یکی از جنبه‌های طبیعی و اجتناب‌ناپذیر زندگی انسان معاصر می‌خوانند که به اشکال مختلف تعریف شده است. برخی از محققین معتقدند تجارب خوشایند و ناخوشایند می‌تواند در شکل‌گیری معنای تحصیل برای دانشجویان مؤثر باشد. این تجارب در شکل‌گیری عزت نفس و برداشت کلی دانشجو اثرگذار خواهد بود. به عنوان مثال از لحاظ معنایی میزان شباهتی که دانشجویان بین خود و دانشگاه محل تحصیلشان می‌بینند در میزان رضایت، موفقیت یا عدم موفقیت آن‌ها، حتی در مشروط شدن آن‌ها دخالت دارد (۳۶ تا ۳۸). همچنین عیسی‌زادگان و همکاران (۳۲) معتقدند دانشجویانی که برای رسیدن به درجات علمی خوب فعالیت می‌کنند سال‌های

تحصیلی را بیش‌تر به منظور آمادگی برای موفقیت در حرفه و شغل در نظر می‌گیرند. همچنین نتایج تأیید کرد بین ابعاد معنای تحصیل با تاب‌آوری تحصیلی رابطه وجود دارد، طوری که از ۱۰ بعد معنای تحصیل ابعاد حرفه، یادگیری، خود، گام بعدی و فشار روانی با تاب‌آوری تحصیلی رابطه معناداری دارند. اگرچه تحقیق مشخصی در ارتباط با معنای تحصیل و تاب‌آوری تحصیلی انجام نشده است ولی در این پژوهش پیدا کردن حرفه، خود، گام بعدی و یادگیری از مؤلفه‌های معنای تحصیلی هستند که با تاب‌آوری تحصیلی رابطه دارند، می‌توان خطوط ارتباطی را بین این دو متغیر متصور شد. به طور مثال بسیاری از دانشجویانی که می‌توانند جنبه‌های شناختی، انگیزشی و رفتاری عملکرد تحصیلی خود را تنظیم و کنترل کنند به عنوان یک یادگیرنده بسیار موفق عمل می‌کنند و این نشان می‌دهد که یادگیری خود تنظیمی پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی است. تاب‌آوری تحصیلی، احتمال بالای موفقیت در مدرسه با وجود شرایط نامطلوب و تهدیدآمیز است که ناشی از صفات، شرایط و تجارب اولیه است (۳۹). مطالعات نشان می‌دهد که افراد تاب‌آور دارای سلامت روانی، احساس خود شکوفایی و اعتماد به نفس بیش‌تری هستند و کم‌تر در معرض رفتارهای پر خطر مانند استفاده از مواد مخدر و رفتارهای جنسی کنترل نشده قرار می‌گیرند (۴۰ و ۴۱). از مهم‌ترین عوامل موفقیت هر نظام آموزشی می‌توان به معنای تحصیل و عملکرد تحصیلی فراگیران آن نظام اشاره کرد. معنای تحصیل برای فراگیران به علت داشتن تجارب متفاوت تحصیلی خوشایند و ناخوشایند متفاوت است و این تجارب متفاوت در شکل‌گیری عزت نفس آنان مؤثر است. به عنوان مثال از لحاظ معنایی میزان شباهتی که فراگیران بین خود و محل تحصیل خود می‌بینند، در میزان رضایت، موفقیت یا عدم موفقیت آنها تأثیر دارد (۳۹).

افزایش معنای تحصیل و کاهش استرس زندگی دانشجویی دارد (۴۷). اگرچه استرس‌های دوره دانشجویی اجتناب‌ناپذیر است، اما توانایی‌های مقابله‌ای آن‌ها می‌تواند باعث موفقیتشان در دوران تحصیل گردد (۴۸).

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به در دسترس بودن نمونه اشاره کرد. امکان انتخاب نمونه تصادفی وجود نداشت و به دلیل مشکلات مربوط به هماهنگی از روش در دسترس استفاده شد. با وجود این سعی شد نمونه معرفی از دانشجویان داوطلب همکاری انتخاب شود تا درباره تعمیم‌پذیری نتایج اطمینان بیشتری حاصل شود. محدودیت دیگر این پژوهش رشته تحصیلی است. این پژوهش در دانشجویان پرستاری انجام شد و ممکن است در دیگر رشته‌های علوم پزشکی نتایج دیگری حاصل شود. با این وجود نوآوری پژوهش حاضر به بررسی نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی در بین ابعاد معنای تحصیل و استرس دوران دانشجویی است که در بررسی پژوهشگر نمونه قبلی برای آن مشاهده نشده است.

نتیجه‌گیری

مهم‌ترین دستاورد پژوهش حاضر تأیید نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی در بین ابعاد معنای تحصیل و استرس دوران دانشجویی است. این نتیجه به برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران آموزش پزشکی پیشنهاد کند جهت کمک به مدیریت استرس دانشجویان معنای تحصیل آنها مورد توجه قرار گیرد و تلاش شود با برگزاری دوره‌های آموزشی معنا تحصیل دانشجویان را به سمت مثبت هدایت کنند. طبق نتایج پژوهش حاضر ابعاد آینده، یادگیری، رشد خود معنای تحصیل به تاب‌آوری بیشتر یا استرس کمتر منجر می‌شود و ابعاد گام بعدی، فشار روانی و آینده از معنای تحصیلی اثر نامطلوبی بر وضعیت تاب‌آوری یا استرس دوران دانشجویی دارد.

قدردانی

نتایج تحلیل نشان داد که بین تاب‌آوری تحصیلی و استرس زندگی دانشجویی نیز ضریب همبستگی منفی و معناداری حاصل شده است. این نتیجه در راستای این یافته آنگ و هوآن (Ang, Huan) (۴۲) است که سطوح بالاتر تاب‌آوری، هیجانات مثبت و منفی را پیش بینی می‌کند. بسیاری از محققان بین تاب‌آوری و مشکلات روانشناختی رابطه معنادار و منفی را گزارش کرده‌اند و چنین بیان می‌دارند که این سازه می‌تواند به عنوان عامل میانجی بین سلامت روانی و بسیاری دیگر از متغیرها قرار گیرد و با ارتقای تاب‌آوری، فرد می‌تواند در برابر عوامل استرس‌زا و همچنین عواملی که مسبب بوجود آمدن بسیاری از مشکلات روانشناختی آن‌ها می‌شود از خود مقاومت نشان داده و بر آن‌ها غلبه نماید (۴۳). این یافته هم‌سو با یافته‌های پژوهش ماستن (Masten) (۴۴)، کانر و دیویدسون (Connor, Davidson) (۴۵)، لازاروس (Lazarous) (۴۶) است که کاهش میزان تاب‌آوری در برابر رویدادهای زندگی را در فرد با نوعی احساس فشار روانی، استرس یا افسردگی همراه دانسته‌اند. در توجیه این یافته می‌توان گفت که با ارتقای تاب‌آوری، فرد می‌تواند در برابر عوامل استرس‌زا و همچنین عواملی که سبب به وجود آمدن بسیاری از مشکلات روانشناختی می‌شود از خود مقاومت نشان داده و بر آن‌ها غلبه کند.

بر اساس نتایج پژوهش مشخص شد تاب‌آوری تحصیلی بین بعد حرفه از معنای تحصیل و استرس دوران دانشجویی نقش میانجی کامل را دارد. تاب‌آوری تحصیلی بین معنای تحصیل خود و استرس دوران دانشجویی نقش میانجی ناقص را دارد. تاب‌آوری تحصیلی بین معنای تحصیل گام بعدی و استرس دوران دانشجویی نقش میانجی ناقص را دارد. تاب‌آوری تحصیلی بین معنای تحصیل فشار روانی و استرس دوران دانشجویی نقش میانجی ناقص را دارد. در تبیین این یافته، با ارتقای تاب‌آوری، فرد می‌تواند در برابر عوامل استرس‌زا مقاومت کرده و بر آن غلبه کند. از این رو تاب‌آوری نقشی مؤثر در

نویسندگان این مقاله از همکاری مسئولان و دانشجویان تشکر می‌کنند.
دانشکده پرستاری ابهر که ما را در اجرای این کمک کردند.

منابع

1. Waxman HC, Gray JP, Padron YN. Review of Research on Educational Resilience. [cited 2020 Oct 10]. available from: <https://escholarship.org/uc/item/7x695885>
2. Grimes A, Sparke V, Rouen C, West C. Preparedness and resilience of student nurses in Northern Queensland Australia for disasters. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 2020; 48.
3. Ribeiro IJ, Pereira R, Freire IV, de Oliveira BG, Casotti CA, Boery EN. Stress and quality of life among university students: A systematic literature review. *Health Professions Education*. 2018; 4(2): 70-77.
4. Reyes AT, Muthukumar V, Bhatta TR, Bombard JN, Gangozo WJ. Promoting Resilience Among College Student Veterans Through an Acceptance-and-Commitment-Therapy App: An Intervention Refinement Study. *Community Ment Health J*. 2020; 56(7): 1206-1214.
5. Burnard PH, Edwards D, Bennett K, Thaibah H, Tothova V, Baldacchino D, et al. A comparative, longitudinal study of stress in student nurses in five countries: Albania, Brunei, the Czech Republic, Malta and Wales. *Nurse Educ Today*. 2008 ; 28(2): 134-45.
6. SeyyedMohammadi Y, (Translator). [Psychopathology: Clinical viewpoints about psychological disorders]. Haljin PR, Vitborn SK.. 1st ed. Tehran: Nashre Ravan. 2004:42.[Persian]
7. Shaban IA, Khater WA, Akhu-Zaheya LM. Undergraduate nursing students' stress sources and coping behaviours during their initial period of clinical training: A Jordanian perspective. *Nurse Educ Pract*. 2012; 12(4): 204-9.
8. Pulido-Martos M, Augusto-Landa JM, Lopez-Zafra E. Sources of stress in nursing students: a systematic review of quantitative studies. *International Nursing Review*. 2012 ; 59(2): 15-25.
9. Li HC, Wang LS, Lin YH, Lee I. The effect of a peer-mentoring strategy on student nurse stress reduction in clinical practice. *Int Nurs Rev*. 2011 ; 58(2): 203-10.
10. Mlek M. Nursing Students' Learning Experiences in Clinical Settings: Stress, Anxiety and Coping [dissertation]. Montreal, Quebec, Canada: Concordia University; 2011.
11. Hemmati maslakpak M, Bagherieh F, Khalkhali H. [The Effect of Peer Mentoring Program on Nursing Students' Stressors in Clinical Environment]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 13(4): 280-290.[Persian]
12. Sharif F, Masoumi S. A qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. *BMC Nurs*. 2005 ; 4: 6.
13. Borjian A. Educational Resilience of an Undocumented Immigrant Student: Educators as Bridge Makers. *CATESOL Journal*. 2016; 28(2): 121-39.
14. Cabrera NL, Padilla AM. Entering and succeeding in the "culture of college": The story of two Mexican heritage students. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*. 2004; 26(2): 152-70.
15. Wood SK, Bhatnagar S. Resilience to the effects of social stress: Evidence from clinical and preclinical studies on the role of coping strategies. *Neurobiol Stress*. 2015; 1: 164-173.
16. Levine A, Cureton JS. When Hope and Fear Collide: A Portrait of Today's College Student. The Jossey-Bass Higher and Adult Education Series. 1st ed. San Francisco, California: Jossey-Bass Publishers; 1998.
17. Henderson-King D, Smith MN. Meanings of education for university students: Academic motivation and personal values as predictors. *Social Psychology of Education*. 2006 ; 9(2): 195-221.
18. Henderson-King D, Mitchell AM. Do materialism, intrinsic aspirations, and meaning in life predict students' meanings of education?. *Social Psychology of Education*. 2011; 14(1): 119-34.
19. Zoch M, Alarcón J, Bettez S, Hardin B. Textured Dialogues: A Community Project about Immigrants' Multimodal Perspectives on the Meaning of Education. *Multicultural Perspectives*. 2018 ; 20(1): 39-46.
20. Lynch T. The Meaning of "Education" in "Physical Education". In *Physical Education and Wellbeing*; 2019 : 59-68.
21. Kaufman J, Cook A, Arny L, Jones B, Pittinsky T. Problems defining resiliency: Illustrations from the study of maltreated children. *Development and psychopathology*. 1994; 6(1): 215-29.

22. Gizir C, Aydin G. Protective factors contributing to the academic resilience of students living in poverty in Turkey. *Professional School Counseling*. 2009 ; 13(1): 38-49.
23. Yaghoobi A, Bakhtiari M. [The Effect of Resiliency Training on Burnout in High School Female Students]. *Research in School and Virtual Learning*. 2016; 4(13): 45-56 . [Persian]
24. Shahbazi Mogadam M, Nasoohi N, Zahirodin A, Valaee N, Etedal Monfared S. Evaluation of Stress level, its Sources and Related Factors Among Senior Dental Students at Islamic Azad University in year 2010. *Journal of Research in Dental Sciences*. 2011; 8 (3) :130-134. [Persian]
25. Esfandiari G. [Stress Factors and their Relation with General Health in Students of Kurdistan University of Medical Sciences in Year 1999]. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*. 2001; 5(2) : 17-21 .[Persian]
26. Kadkhodaei M, Karami Z. [The Relationship between Optimism and Meaning of Education with Academic Motivation of Students]. *Higher Education Letter*. 2017 ; 9(36): 143-59. [Persian]
27. Gadzella BM. Student-life stress inventory: Identification of and reactions to stressors. *Psychological Reports*. 1994 ; 74(2): 395-402.
28. Shokri O, Farahani MN, Farzad V, Safaei P, Sangari AA, Daneshvarpoor Z. [Factorial validity and reliability of farsi version of the student-life stress inventory]. *Research In Psychological Health*. 2008; 2(1): 17-28.[Persian]
29. Samuels WE. Development of a non-intellective measure of academic success: Towards the quantification of resilience. Arlington, Texas: University of Texas at Arlington; 2004.
30. Soltaninejad M, Asiabi M, Ahmadi B, Tavaneie Yosefian S. [A Study of the Psychometric Properties of the Academic Resilience Inventory (ARI)]. *Educational Measurement*. 2014; 4(15): 17-34.[Persian]
31. Henderson-King D, Smith MN. Meanings of education for university students: Academic motivation and personal values as predictors. *Social Psychology of Education*. 2006 ; 9(2): 195-221.
32. Isazadegan A, Hasani M, Ahmadian L.[Daneshjooyan va Manaye Tahsil]. *Rahbord*. 2009; 7(3): 165-147. [Persian]
33. Krypel MN, Henderson-King D. Stress, coping styles, and optimism: are they related to meaning of education in students' lives?. *Social Psychology of Education*. 2010 ; 13(3): 409-24.
34. BojnourdiShilgani N, SoleimanpourOmran M. [The Study of the relationships between achievement motivation, learning engagement and Goal achievement with meaning of education in Bojnourd high school's students]. *Research in curriculum planning*. 2018; 15(29): 75-93. [Persian]
35. Manning MR, Fusilier MR. The relationship between stress and health care use: an investigation of the buffering roles of personality, social support and exercise. *Journal of Psychosomatic Research*. 1999 ; 47(2): 159-73.
36. Sugiura G, Shinada K, Kawaguchi Y. Psychological well-being and perceptions of stress amongst Japanese dental students. *Eur J Dent Educ*. 2005 ; 9(1): 17-25.
37. Deb S, Strodl E, Sun J. Academic stress, parental pressure, anxiety and mental health among Indian high school students. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*. 2015; 5(1): 26-34.
38. Kinderman P. Human rights and applied psychology. *Journal of community & applied social psychology*. 2007 ; 17(3): 218-28.
39. Morrison GM, Allen MR. Promoting student resilience in school contexts. *Theory into Practice*. 2007; 46(2): 162-9.
40. Khalaf MA. Validity and reliability of the academic resilience scale in egyptian context. *US-China Education Review B*. 2014; 4(3): 202-10.
41. Seginer R, Mahajna S. On the meaning of higher education for transition to modernity youth: Lessons from future orientation research of Muslim girls in Israel. *International Journal of Educational Research*. 2016 ; 76: 112-9.
42. Ang RP, Huan VS. Academic expectations stress inventory: Development, factor analysis, reliability, and validity. *Educational and Psychological Measurement*. 2006; 66(3): 522-39.
43. Rostami AR, Noruzi A, Zarei A, Amiri M, Soleimani M. [Exploring the relationships between the burnout and psychological wellbeing, among teachers while controlling for resiliency and gender]. *Iran Occupational Health*. 2008; 5 (3 - 4) : 68-75. [Persian]
44. Masten AS. Resilience in children threatened by extreme adversity: Frameworks for research, practice,

- and translational synergy. *Dev Psychopathol.* 2011 ; 23(2): 493-506.
45. Connor KM, Davidson JR. Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depress Anxiety.* 2003; 18(2): 76-82.
 46. Lazarous DG, O'Donnell AE. Pulmonary infections in the HIV-infected patient in the era of highly active antiretroviral therapy: an update. *Current infectious disease reports.* 2007 ; 9(3): 228-32.
 47. Temprado MD, Agut S, Collado E. The mediating role of resilience in the relationship between personality and adjustment to disease in patients with a drainage enterostomy. *J Health Psychol.* 2019 ; 24(8): 1110-1124.
 48. Ford TE, Lappi SK, Holden CJ. Personality, humor styles and happiness: Happy people have positive humor styles. *Eur J Psychol.* 2016 ; 12(3): 320–337.

The Mediating Role of Academic Resilience in Relation to The Dimensions of the Meaning of Education and Stress in Nursing Students' Life in

Majid Yousefi Afrashteh¹, Masoud Hejazi², Nazanin Davoudi³

Abstract

Introduction: Given the importance of student life stress in nursing as one of the stressful fields, this study was conducted. This study endeavored to determine the relationship between the dimensions of the meaning of education and student life stress with the mediating role of academic resilience in nursing students.

Methods: The population of this correlation specifically path analysis consisted of students of Abhar School of Nursing. A sample of 200 students were selected. Participants responded to Godzella's student stress, Samuel Academic Resilience, the Henderson, King, and Smith Educational Meaning Questionnaires. The research hypotheses were examined through Pearson correlation coefficient and path analysis.

Results: The results revealed that student life stress correlation coefficient have a significant relationship with the meaning of future education 0.28, learning 0.25, self -0.30, next step 0.30, and stress 0.20. Academic resilience with the dimensions of profession 0.20, learning 0.23, self 0.24, the next step -0.24 and stress -0.16 have a significant relationship with academic resilience. The correlation coefficient between academic resilience and student life stress is -0.33, which is significant at the error level of 0.05.

Conclusion: The results of this study highlighted the students' resilience in the sense that students believe in education and the stress of student life should be considered.

Keywords: Academic resilience, meaning of education, stress of student life, nursing students

Addresses:

- ¹ (✉)Assistant professor, Department of Psychology, faculty of humanities, university of zanjaan, zanjaan, iran.
Email: yousefi@znu.ac.ir
- ² Assistant professor, Department of Psychology, Zanjaan Branch, Islamic Azad University, Zanjaan, iran
Email: masod1357@yahoo.com
- ³ Phd student, Department of Psychology, Zanjaan Branch, Islamic Azad University, Zanjaan, Iran Email:
nazanindavoudi72@yahoo.com